

РЕФЕРАТ

ПЕРСПЕКТИВНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ У РЕГІОНАХ ДАЛЕКОГО СХОДУ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

учениці 10-В класу

Сироти Вероніки

Київ - 2006

Найважливіші параметри курсу України на міжнародній арені закладені Декларацією про державний суверенітет та "Основними напрямками зовнішньої політики України". Ці документи визначають базові завдання зовнішньополітичної діяльності. Зокрема, зазначається, що з огляду на геополітичну вагу, історичну спадщину, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, Україна може і має стати державою, здатною відігравати значну роль у забезпеченні політико-економічної стабільності не лише в Європі, але й у світі в цілому.

Стратегічна мета України - увійти повноправним членом до економічного та політичного простору європейської цивілізації, ефективно реалізувавши при цьому свої власні національні інтереси, до головних з яких слід віднести технологічну модернізацію виробництва, залучення західних інвестицій, розвиток зовнішньоекономічних відносин.

У цьому контексті винятково перспективним для України є співробітництво з країнами Далекого Сходу (ДС) та Південно-Східної Азії (ПСА).

Політичний імідж України у зазначених регіонах ще формується. Тут діє ряд позитивних факторів, визначальним серед яких є той, що Україна не несе на собі тягар статусу "наддержави", не має жодною з країн ДС і ПСА будь-яких спірних політичних проблем. Як країна-засновниця ООН Україна зробила значний внесок в утвердження політичного суверенітету і незалежності багатьох держав регіону. За радянських часів частка України у загальносоюзному обсязі економічного співробітництва з цими країнами подекуди становила до 50 і більше відсотків. У регіоні наявні місткі ринки збуту, менш вибагливі й більш доступні, ніж північноамериканський та європейський, а господарські системи деяких країн технологічно сумісні з українською. Тому поновлення і нарощування потенціалу ефективного співробітництва з державами ДС і ПСА є справою природною, актуальною і перспективною, а, отже, має стати одним із стратегічних зовнішньополітичних пріоритетів України.

Загалом економічні та політичні інтереси України у згаданому регіоні можна визначити таким чином:

- налагодження та розвиток взаємин з тими країнами Далекого Сходу та Південно-Східної Азії, які своєю діяльністю сприяють зміцненню регіональної та міжнародної стабільності;
- участь у роботі Економічної та соціальної комісії Організації Об'єднаних Націй у справах країн Азії та басейну Тихого океану (ЕСКАТО), міжнародних конференцій з питань економічного співробітництва та забезпечення регіональної безпеки;
- прискорення розвитку зовнішньоекономічних зв'язків з Китаєм, Японією, країнами-членами Асоціації країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) та іншими державами, що входять до Конфедерації Азіатсько-Тихоокеанських торгово-економічних палат (КАТТПП) і Азіатсько-Тихоокеанського Економічного Співробітництва (АПЕК);
- залучення інвестицій до промислового та аграрного секторів України з фінансових центрів регіону - Японії, Південної Кореї, Сінгапуру та ін., що мають значні валютні резерви і можуть виступати для України як кредитори та експортери капіталу;
- створення сприятливих правових та соціально-економічних умов для діяльності на теренах України спільних підприємств за участю державних, приватних та змішаних капіталів у промислово розвинутих не індустріальних країн ПСА;
- сприяння взаємній передачі високих технологій, залучення провідних країн регіону до програм перепрофілювання та диверсифікації підприємств військово-промислового комплексу України.

Але необхідно зазначити, що правилами жодного з економічних угруповань ДС і ПСА для окремої країни регіону не передбачається статусу асоційованого члена або спостерігача. Відсутні також прецеденти щодо участі у діяльності торговельно-економічних об'єднань позарегіональних країн. Отже, на сьогодні важко передбачити можливість безпосередньої участі України у діяльності торговельно-економічних об'єднань країн ДС і ПСА, але це не означає, що вони є повністю зачиненими для співробітництва. Україна має дипломатичні відносини з багатьма країнами Азії та басейну Тихого океану, зокрема з найбільшими - КНР, Індією, Індонезією, Японією. Вирішальним чинником інтеграції

міжнародних господарських зв'язків нині стає не відмінність природно-географічних, соціокультурних умов та рівнів розвитку чи їхнього інституціонального оформлення, а спільність економічних інтересів та інформаційно-технологічного взаємозв'язку. Тому залучення України до процесів виробництва й обміну товарами і позиками на Далекому Сході та в ПСА матиме якщо не швидкі здобутки, то створюватиме міцне підґрунтя на майбутнє.

Найперспективнішим напрямом активізації зусиль України є розбудова та розвиток двосторонніх відносин з країнами регіону. При цьому пріоритет у стосунках з потенційними інвесторами доцільно надавати технологічно передовим і фінансово потужним країнам, або тим, які демонструють найвищі темпи економічного зростання (Японія, КНР, Республіка Корея, Сінгапур, Індонезія, Таїланд, Малайзія). Перспективними сферами взаємодії з ними можуть, наприклад, стати залучення інвестицій у реконструкцію і технічне переобладнання вітчизняних підприємств промислового та аграрного секторів і конверсії українського ВПК, співробітництво у мирному освоєнні космосу та ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Слід зазначити, що представники "елітарного азіатського клубу" виявляють неабияку зацікавленість до деяких вітчизняних технологій, зокрема у галузях металургії, машинобудуванні, цивільному літакобудуванні, суднобудуванні, а також виробництві деяких видів озброєнь та військової техніки.

Водночас варто приділити увагу й закріпленню на ринках порівняно відсталих в економічному і технічному відношенні азіатських країн (В'єтнам, Лаос, Камбоджа), які зацікавлені в отриманні продукції українського машинобудування, металургійної, хімічної та деяких інших базових галузей індустрії. Це зумовлено певною мірою прив'язаністю таких країн до радянських технічних стандартів, надійністю та відносною дешевизною вітчизняної продукції. Саме ці країни володіють величезними запасами природних ресурсів (коштовне каміння, цінні породи деревини), але на сьогодні не мають коштів для ефективного їх використання. Тому Україна має можливість для партнерства з ними у галузі геологічної розвідки корисних копалин і постачання гірничого обладнання для подальшого видобутку. У перспективі Україна мала б можливість отримувати власну частку від реалізації видобутку продукції і взяти на себе технічне обслуговування та модернізацію гірничого та деревообробного обладнання. У зв'язку із цим слід підкреслити, що зазначені країни досить неохоче співпрацюють із потужними транснаціональними корпораціями через побоювання втрати національного контролю за сировиною. Натомість умови співпраці з Україною можуть бути для них більш прийнятними. Ще одним досить важливим аспектом є те, що майже всі технічні кадри у цих країнах отримали вищу освіту в колишньому СРСР і володіють російською мовою, а це відчутно спрощуватиме налагодження координації.

Перспективною є також участь України в реалізації технічної допомоги країнам регіону. Мається на увазі, наприклад, залучення українських установ і підприємств до переобладнання та реконструкції діючих промислових об'єктів та комунікацій в КНР, країнах Індокитаю за фінансової підтримки Японії та деяких інших країн. Подальшому розширенню української присутності на Далекому Сході та у Південно-Східній Азії сприяло б також відкриття прямого авіасполучення між Києвом, Делі, Бангкоком, Сінгапуром; Києвом, Пекіном, Сеулом, Осакою та ліній морських вантажоперевезень Одеса-Йокогама із заходженням українських суден до найбільших портів регіону.

У подальшому національну стратегію варто диверсифікувати від переважно двостороннього співробітництва у згаданих галузях до розгортання взаємодії з субрегіональними і регіональними азіатськими угрупованнями. Йдеться про можливу участь нашої держави у багатонаціональних проектах під егідою АПЕК, АСЕАН тощо. При цьому, як сприятливою обставиною, слід скористатися тим, що інтеграційні процеси на Далекому Сході та у Південно-Східній Азії перебувають поки що на початковій стадії, закриті політико-економічні регіональні союзи типу ЄС остаточно не склалися. Отже, підвалини зазначеної перспективної стратегії треба закладати вже сьогодні, паралельно із зміцненням двосторонніх відносин з окремими країнами регіону.

Особливістю поточної ситуації на Далекому Сході та в ПСА є високий динамізм політичних та економічних процесів, що формують усталену тенденцію до перетворення регіону на важливий центр світової політики і економіки, що у XXI ст. зможе реально конкурувати з Євroatлантичним. При цьому важливою домінантою, що визначає характер ситуації, є орієнтованість більшості держав на широкомасштабні економічні реформи та наявність реальних передумов для їх здійснення. У цьому зв'язку країни, які не відповідають загально регіональній тенденції до сталого економічного розвитку,

об'єктивно перебувають у менш сприятливих умовах щодо їхнього включення в процес регіонального співробітництва, зокрема через участь у двосторонніх і багатосторонніх торгово-економічних структурах.

Україна залишається об'єктом передусім активної економічної експансії з боку провідних країн ДС і ПСА. Політичні аспекти взаємин України з Японією, Китаєм, Південною Кореєю та іншими країнами регіону мають здебільшого протокольний характер, а реальна взаємодія на міжнародній арені відбувається у межах загальносвітових процесів і пов'язана з діяльністю ООН та інших міжнародних організацій.

Слід зазначити, що як суб'єкт міжнародної політики Україна посідає належне місце у системі зовнішньополітичних пріоритетів країн Далекого Сходу та ПСА, насамперед у контексті українсько-російських та українсько-американських відносин, де вона розглядається як певна політична альтернатива. Водночас зацікавлення в активізації економічної взаємодії та науково-технічного співробітництва з Києвом виявляють практично всі країни регіону. Умовно їх можна поділити на дві групи:

1. Японія, Південна Корея і так звані "азіатські тигри", які вбачають в Україні ринок збуту своєї високотехнологічної продукції, що користується значним попитом навіть в умовах низької платіжної спроможності переважної більшості українських споживачів. Ці країни також зацікавлені в імпорті української сировини, що робить для них український ринок ще привабливішим.

2. Китай, Індія, В'єтнам та інші країни, що традиційно були орієнтовані на споживання промислової продукції колишнього СРСР, вбачають в Україні передусім джерело сучасних технологій та машино-технічної продукції військового і цивільного призначення. Ця група країн зацікавлена і в експорті до України своїх товарів народного споживання в обмін на українські технології та продукцію машинобудування.

Досвід, зокрема й негативний, української співпраці з зазначеними групами регіональних партнерів свідчить про те, що побудувати життєздатну систему взаємин з країнами Далекого Сходу та ПСА Україна зможе тільки за умов коректного забезпечення балансу стратегічних завдань і національних інтересів обох сторін. На жаль, як свідчить набутий вже кількарічний досвід, українській стороні поки що бракує здорового прагматизму в цих відносинах. Так, доводиться констатувати невинувато низький рівень економічної взаємодії з Китаєм, потенціал якого є величезним. КНР була і залишається впливовішою азіатською державою, постійним членом Ради Безпеки ООН й дружньою країною, з якою Україна налагодила повне взаєморозуміння на міждержавному рівні, підтримується активний політичний діалог. Проте реалізація домовленостей відбувається вкрай повільно через відсутність ефективного механізму з боку відповідних українських відомств. Наприклад, у 1994 р. обсяг торгово-економічного співробітництва між Україною і КНР становив на рекордно високому рівні - 837 млн. дол. США, у 1995 р. - скоротився до 613 млн. дол., а у 1997 р. - становив лише 456 млн. дол. На жаль, 1998-1999 рр. цю негативну тенденцію не змінили. І це при тому, що китайська сторона наполегливо демонструє свою зацікавленість та намагання розширювати співробітництво.

Ще більш повільно формуються відносини з іншою регіональною державою світового масштабу - Японією. Але привертає увагу той факт, що у доповіді "Виклик 2001 р.: зовнішня політика Японії напередодні ХХІ століття", підготовленій групою відомих японських вчених і направленої міністру закордонних справ цієї країни, серед інших пропозицій чимало місця відведено проблемам боротьби із загрозами тероризму та розповсюдження зброї масового знищення (Независимая газета. - 1999. - № 4. - С. 6). З огляду на відомі історичні події та важливість проблеми безпечного використання ядерної енергії для Японії та України, останній аспект міг би стати однією з відправних точок для інтенсифікації політичного діалогу між Києвом і Токіо.

У цьому контексті варта уваги й та обставина, що підтримання безпеки в ПСА є постійною турботою США - стратегічного партнера України. Це підтверджується й останньою - вже четвертою - із Стратегічних доповідей щодо Східної Азії міністерства оборони Сполучених Штатів, які регулярно готуються військовим відомством, починаючи з 1990 р. У документі зазначено, що США підтримуватимуть своїх союзників у цьому регіоні, мир і дружні відносини між державами, запорукою чому й надалі слугуватиме 100-тисячний американський військовий контингент, дислокований в Азії.

Отже, співробітництво у галузі безпеки - це той місток, у будівництві якого Київ міг би, очевидно, розраховувати на підтримку Вашингтона.

Деякі узагальнення

Широка політична підтримка ефективного залучення фінансово-інвестиційних, технологічних можливостей і досвіду індустріально розвинутих країн регіону ДС і ПСА прискорюватиме процес докорінного реформування всіх сфер життя українського суспільства і сприятиме прискоренню інтеграції нашої країни у світове співтовариство.

Розвиваючи двостороннє співробітництво з країнами Далекого Сходу та Південно-Східної Азії, Україна повинна прагнути також до участі у перспективних багатосторонніх проектах у рамках АСЕАН та АПЕК. Форма такої участі має визначитися залежно від конкретного проекту та механізму його реалізації. Наприклад, видається доцільним з'ясування можливості щодо участі України у програмах робочих груп з транспорту, телекомунікацій, туризму, промислових технологій, що діють у рамках АПЕК.

Сучасні інтеграційні процеси, які відбуваються у зазначеному регіоні, відрізняються від європейських. В Азії багато специфічного, домінують традиції і зв'язки, підґрунтям яких є не тільки матеріальні мотиви, а й багатовікові духовні надбання. У цьому розумінні встановлення і розвиток економічних, науково-технічних і культурних зв'язків між Україною й державами ДС і ПСА сприятиме їхньому взаємному духовному збагаченню. Суверенна Україна, керуючись власними національними завданнями і враховуючи при цьому інтереси світового співтовариства, має певні можливості для сприяння прискоренню євразійського інтеграційного процесу. Нині людство переходить до принципово нової моделі співіснування, що базуватиметься на консолідації зусиль держав у справі зміцнення стабільності та широкої міжнародної кооперації. Проблема взаємодії всіх регіонів, створення загально планетарного стабільного, вільного від антагонізмів світу вже порушена на порядку денному.

ПОСИЛАННЯ:

http://www.niss.gov.ua/book/strateg2/chast%203_cnv.htm

http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=midv2&issue=2000_3-4